„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом птком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 163. У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК, 26. ОКТОБРА (7. НОВЕМБРА) 1879. ГОДИНА XIV.

У свом 29. бр. доноси „Стармали“ ово:

Уредништво овог листа добило је ових дана једно писмо, које и ако није намењено јавности, нема узрока ни да се крије од јавности. Ми га штампамо овде и то на месту, које му, по смеру његовом пристоји:

Уредништву и издавательству „Стармалог.“

Ономад је у Новом Саду сахрањен један скроман старац, један сиромашни занатлија, — ни чувен ни виђен изван свога уског круга, — старац кога је можда горка туга у гроб стровалила, — човек, за кога су само најближи знали, да је поштена душа и Србин који је род свој љубио. Тај је сиромашак поклонио српству један алем-камен коме се ми дивимо, — али векови морају доћи да му праву вредност означе. — То нам је поклонио тај сиромашак.

Ох сиротиньо, ала си богата!
Ох богаштино, ала си сиромашна!

Ако је српству суђено живота, к овом ће гробу долазити сретнији нараштаји, — да захвале „пепелу из кога се извио орао српски“ — да захвале сиромашку, који је обогатио српство источником новог поноса и поуздања у најтеже дане његовога искушења. К овом ће гробу долазити, — али хоће ли му гроба наћи?...

А како би лепу светлост на данашњике бацио узорит гробни камен, на коме би дрхћућом руком урезали:

СИМИ МИЛЕТИЋУ,
оцу
СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА,
БЛАГОДАРНИ СРБИ.

А кад после две године, ако бог да, дође син да се заплаче на гробу родитељевом, — овај би му камен био утеха, која би му у место нас говорила: Оволико учинисмо, — кад више не могосмо!

Истина је, — горка је истина, да ми данас живимо у гнусном и загушном времену подлог подметања.

Ако учинимо дужност пијетета, можда ће се са неке стране на нас обрецнути: То је демонстрација! — Ако не учинимо, са те исте стране смејаће нам се, како смо кукавице, — неблагодарни.

Демонстрације нису никад биле наше врлине. — Подметања трпити, — томе су нас већ научили, — али светиња благодарности није нам на продају ни по коју цену, даклем ни за благоволење, које нам се и не обећава, а камо ли да нам се даје. Тако ниско пали ваљда још нисмо!

Посве је достојно што се на прилагања на ту цел не позива изриком; — такав споменик и треба да буде самоник. Али ипак би ваљало јавити ко таково прилоге прима од оних, који драговољно из своје побуде хоће да приложе. Не сумњам да ћете их и ви радо примати. Па имајте љубав, прибележите и мене као приложника једног дуката.

Пет-шест стотина форината моћи ће се скупити лако. А то ће довољно бити.

З-Ј. Јовановић.

Ми веома радо усвајамо све што је у горњем писму речено. И сматраћемо за милу дужност примати и обзнанити прилоге који нам будудолазили на ту цељ.

Уредништво и издаватељ. „Стармалог“.

Одзивајући се и придружујући и свој глас гласу Змај-Јована Јовановића, дајемо сваком на знање, да ће прилоге на споменик пок. Симе Милетићу оцу дра Светозара Милетића примати и

Уредништво и администр.
„ЗАСТАВЕ.“

Са српског народно-црквеног сабора.

У Карловцима 17. октобра 1879.

Председава Стеван Брановачки.

Поднашају се разни поднесци.

Давидовић и Сабовљевић моле отпуст на 8 дана. — Даје им се.

Ј. Живковић предлаже да се гледе утеривања парохијала донесе провизоран закључак. Пошто се изабрани за то одбор није још конституисао, а др. Полит и Суботић нису ту, то да се још данас они чланови барем, који су овде састану и конституишу, и да се предлог Чудића и Милића реши, јер се односи на исту ствар. — Прима се.

Чита се по трећи пут уредба за школски савет. — Прима се и поднеће се на највише одобрење.

Чита се по трећи пут уредба јерархија. Прима се, и поднеће се св. синоду ради преслушања. Прелази се на дневни ред, на којем је дотација манастирског свештенства.

Чита се §. 12.

Др. Н. Максимовић. Саборски одбор поднео је овај предлог на основу рескрипта од 1868 г. слово Г. и на основу § 33. саборског устројства. Препоручује да се приликом распре узме у обзир манастирско свештенство и да му се одреди као минимум плате, колико је то одредио саборски одбор. Држи да не ће бити велика сувише плата архимандрита од 2000 фр., јер ће бити по примљеној уредби епархија подпредседник конзисторије и местозаступник епископов; — дакле делокруг ће му се проширити. Та плата да није велика и по његовом чину и достојанству. А према архимандритовој не ће бити велике плате ни игумана и друге манастирске браће. Саборски се одбор овом приликом утврђења ови плата придржавао апелаторске наредбе од 1856. по којој је сваки брат имао 100 игуман 200, а архимандрит 300 ф. Проти ове плате подигло се манастирско свештенство, и сабор. одбор био је принуђен повисити плату игуману на 300, а архимандриту на 600 ф. Но ни с тиме није било задовољено, и услед тога је повишена архимандриту плата на 800 ф. а то до данас још није фактично ступило у живот. — У манастирском свештенству има ваљаних и уважених чланова. Ако до сада није било рада у манастирском свештенству, није било за то, јер истом није био дат никакав делокруг. А злоупотребе бивале су с тога, што није било никакве системе у управи. Томе свему да је доскочено сада. Препоручује редакцију.

Акс. Поповић. Уверен је да је материјално стање манастирског свештенства хрђаво. Кад је то стање констатовано, треба да се и већа штедња уведе. Известиоц сам даље признао, да је саборски одбор галантно дотирао манастирско свештенство. Ни сам нисам противан томе, ала где је оскудица ту нема места галантерији. Архимандриту да се одреди плата од 1200, јер то је доста, кад се узме у обзир да имају безплатан стан и храну. Не верује да има свештеника, који има велику породицу, па да има толику плату. Кад би се то примило уштедили би 8000 фор. а овом светом дало би се намирити друге потребе.

Ј. Живковић, противан је редакцији. Ваља створити закључке и уредбе изведљиве. А чини му се да се ова ствара на сунце и на памет. Треба знати изворе најпре, из којих ће се дотичница плаћати. Сваки манастир мора све потребе покрити, но овде тога покрића нема. — Кад се прорачун претресе онда да се плате одређује. Друго вели, не могу се сви ђутуре под једну плату ставити, при том треба квалификације, разне класе. Јер што може Гргетек, не може Хопово, а што ово може не може Гомирје. Треће мора се решити, да ли ће се сва добра манастирска комасарити. Говорник примећује, да су о дотацији парохијалног свештенства толики параграфи написани, а дотација манастир. свештенства хоће да се у једном §. реши. — Предлаже да се тај предлог одгоди, док се прорачуни не претресу, и да се да одбору од 5 лица, који би о том поднео предлог.

А. Сандић. Славни саборе и сам сам за одлагање као и поштовани г. предговорник г. Живковић из истих али још из других разлога. Допустите ми, да их што могбуде краће изведем. Хоће се овде да се одреде плате часном свештенству манастирском — и питање се одма и нехотице намеће: за што, за које и за какве дужности? питање је ово тешко а још тежи одговор. Истина, сабор овај одмерава плате и највишим монасима, епископима, и то по праву, по свези и обвези, која спаја те великодостојнике са сабором нам, са народом. Часно пак свештенство манастирско стајаше дојако у неку руку мимо сабора; и тек у напредак, кад управа манастирским, или боље рећи тим нашим народним црквеним добрима пређе у руке сабора и по томе саборског одбора, измениће се у неколико одношај тога часног свештенства према сабору и народу. Али ипак дужности тих монаха свештеника, бар за први мах како видим, не измењује се. Саборски одбор не внесе нам уредбе о манастирском свештенству, сличне уредби о парошком. Монаси свештеници служиће и одјако само по типику и по правилу манастирском, часном крсту и олтару божијем. Но они су досад имали осим те свете им дужности, још и економију манастирску, дакле и друга рада и посла, од којега ваљаде да буде и њима уживљења и народној нам просвети подпоре и користи. Ова друга дужност сад одпада. По науци еванђелској, а и иначе, достојан је слуга плате своје; и ко олтар служи од олтара заслужује и да живи. По томе велим просто им било ове и оволике плате, које им се намењује редакцијом овом!

Али манастири наши, те свете и светле задужбине наших старих, поницаху и дизаху се народа ради и обстајаху дарежљивошћу народном.

Да су манастири наши у овој српској митрополији добра народна, црквена, било је о томе у своје време доста доказа непобитним разлозима, и шта више, то нама и од највише власти изриком признавано. Ја ћу миморед наговестити један случај. У парници некој пре сто година враћен је главан један манастир (Гргетег) pro consolatione nationis цркви и народу српском. Кад су дакле манастири наши народа ради, онда с правом и народ може и треба од тих да има, осим утехе духовне, још и друге користи, каква се на пример, изискује данас од манастира у других напреднијих народа, и какве користи тамо и има. Зар не би и по нашим фрушкогорским манастирима, осим службе часном крсту и олтару, могла се неговати још и књига црквенска и вештине лепе; зар неби у ком манастиру заснovати се могао завод за сирочад српску без отца и мајке, бар свештеничку и учитељску па и осталог народа; зар неби могла понићи и подићи се где тамо школа за глухонеме и слепе и. т. д. Куд лепшег о племенитијег смера, дела и рада за те часне отце и монахе, који одричући се света у самоћи траже спаса души својој! Е, кад би тако било, онда и по други пут велим, потирао би ја и река: просто им биле те и толике плате, и још веће, кад буде. А да би се могли овако благотворни заводи, ма и у најскромнијем сразмеру, и по нашим манастирима основати и изваћати, иде ми у прилог доказу баш наговештена школа манастирска за новицијат монашки о којој ће после како сам разабрао бити реч, у којој би се потоњи монаси спремати могли и за овај рад и за то делање светло и свето. Осим угледа у народу, нашло би часно свештенство манастирско посла у часовима мимо службе у цркви, те неби дангубило и бадавадисало. С економијом манастирском неће више посла имати а живот им биће сасвим обезбеђен. Служба у манастиру није више од с вечера до зоре па од јутра до мрака, као што је некад било — од сто стихира одпоји се тек десет штоли, и чинодејствује по један и друга час: све остало време преостаје дакле празно том часном свештенству манастирском. А питам ја смели и може ли бадавадисати, кому се овако плате одређују и овако живот обезбеђује? архимандрити ће, рече поштовани гос. предговорник бити додати својим епископима, као заменици и чиновници ал не рече шта ће чинити они остали часни отци по манастирима, а ево и њима се плате одређују. Уредимо ми уредбом славни саборе и том часном монашком свештенству дужност ван службе олтару и еванђељу — народа ради и на корист народу и просвети, као што су одређене парошком свештенству — и онда и по трећи пут велим и завршујем: просто им било те и толике плате! И сам се слажем с поштованим г. предговорником да је питање ово о платама ваљало оставити после, кад видимо и претресемо предрачуне манастирске; пристао би и са своје стране на комасовање прихода и фонда манастирског, јер би се тим и лакше и пре по манастирима могло изваћати што ја желим. Колико један манастир неби могао, помогао би му други јачи, богатији. И то би било и право и правично. Кад Сириг може испомагати приходом својим дотације епископске, зашто да неби могао и богатији манастир сиромашнијем. Манастири наши, славни саборе, изваћали су за првих времена велике задаће своје у народу нашем, и за лепих и за потоњих тешких времена, књигом црквеном и просветом. Прилике се измениле. Учинимо и дајмо, да и данас те светле задужбине буду у народу нашем од потребе и хасне према тим данашњим приликама нашим.

Др. И. Вучетић. Због важности предмета не може пристати уз предлог Живковића, наиме, да се исти одгоди. Кад би се тај предлог примијо, боји се да би била стављена на ризику цела уредба. Зато није никако за одлагање. Држи да се може решити с његовим додатком. Плате би се могле подмиривати кад би се завела солидарност, да један манастир допуњује потребе другог. Који манастир има више прихода да допуњује потребе оних, који имају мање. Предлаже уз § 12 овај додатак. Плате се ове подмирују једино из прихода манастирских добара; у колико пак приходи појединог манастира не би на то довољни били, тај се недостатак попуњује из прихода осталих манастира“. —

Др. Павловић. Ја бих пожмио г. посланика Јов. Живковића, кад би он о приватном газдовању говорио, у којему приватни човек прави у напред свој прорачун, па може узети или одпустити чељад. Али овде је реч о јавном народном газдовању. Овде се мора на ум узети врста потребе, која се свакојако мора намирити, и не може се одлагати. Јер порећи се неда, да има манастира и да су монаси вишег и нижег реда у њима. Порећи се неда, да те манастире ваља одржати а монахе плаћати, као што су и до сада плаћани. Овде дакле не може бити речи о самој плати, него само о цифри плате, т. ј. колика да буде та плата. Ја пак не видим у предлогу саборског одбора тако велики вишак изнад пређашње плате. Пошто даље калуђери нису само чувари манастирским зидинама него и светињама народним, пошто су служећи богу уједно чиновници и црквени и народни, пошто ваља да се и за своју и за народну просвету старају, ваља им осигурати живот и материјално, како ће моћи одговорити свом светом задатку. Сетимо се само архим. Илића, Рајића и Мушицкога какви су били, и како је први прибавио и књижницу манастирску и пратио народне књижевне ствари а ова двојица свима су нам познати, па заиста морамо зажелети, да се множе такови калуђери. Али тога неће бити ако им како је право не осигурамо материјални обстанак. Сматрајући манастире као народне задужбине, радо хоћемо да их и походимо, многи сиромашан ученик нађе у њима уточишта, шта више радо захтевамо од калуђера особито од архимандрита, и прилога за племените народне цели. Па могу ли се они одазвати том позиву па и свом народном осећају, ако се не постарамо за њих баш из оних извора који су њима намењени. А дужни смо се постарати у толико више, што су они кандидати за највише црквене великодостојнике, и што им је, како и г. извештач помену, и већи круг делања намењен. Па и за подмладак ваља се старати, јер само поред праведне наплате могу се и врснији људи приволети монашком чину из свих разлога не могу примити ни исправак г. Јов. Живковића, да се та ствар на даље одложи, него пристајем уз предлог саборског одбора.

Ј. Живковић. Ова уредба не почива на комасацији, дакле којим правом један манастир да издржава други. Питање комасације није претресано. Солидарност би се морала најпре увести, а онда би тек имало смисла међусобно помагање. Ово питање да није зрело. По овој уредби имала би свака кућа своје потребе подмиривати. Зашто да неби овај § остао in suspenso? Зар за то, што то не предлаже известиоц, као што је јучер предложио о једном §. Негира да се може за два минута ова уредба решити. Апелује на јуридичку свест чланова, која никако не допушта, да се закон на даку руку да је извести.

Др. И. Вучетић вели да је то питање решено и ако не о камасацији, али да приход манастирских добара иде у главну касу. То се види из 7 §. У главном дакле да је решено. Конзеквенција §§ 1 и 7 да захтева да ако један манастир не може потребе своје намирити, да га други потпомаже.

Др. Максимовић. Жали што је Живковић говорио о том предмету само са формалне стране а није са мериторне, тим више му је жао, што је уверен, да би и он меритум усвојио. И он ће се држати формалне стране одговара на приговор Живковићев да ствар није саврела, и вели, да ствар, која се потеже од 1868 до 1879 не да није она саврела, него би се могло рећи да нису они саврели да ју реше, — ако ју у истину не реше. Није се на лако то питање узимало, јер се сабор. одбор непрестано о том бавио. Саборски је одбор дотацију расправљао с разних гледишта. Кад би се усвојио Живковићев предлог камо би дошли? Од једног § начинили би 100 и тим би већма ствар замрсили. Солидарности има, јер половица

прихода долази у клерикални, а половица у манастирски фонд. Ако недостаје једном манастиру помоћи ће други, а неће се окрњити ниједан фонд. Усваја додатак Вучетићев јер испуњује једну празнину. Питање о дотацији је у свези са целом уредбом. Падне ли оно, мора се мењати цела уредба. — Кад би се оставила досадања управа пристао би на то, да се засебни предлог о дотацији донаша. Али управа ће се предати стручњацима. А кад се та управа спроведе и дотиција се мора уредити. Не прима предлог Живковића да се ова уредба одлаже. Ред ваља у цркви увести, и мора се зато ова уредба што пре у живот привести иначе би та одредба могла бити одложена ad calendot graecat. — Гласа се. Већина је за редакцију са Вучетићевим исправком.

§ 13. Каменко Јовановић да не би приход једном могао бити безкористан подноси овај исправак: место речи „манастирски“ да дође „неприкосновени.“ Како би се могло једаред и свештенство парохијално плаћати из тог фонда. Тиме би биле одрешене руке сабор. одбору, да може те новце и на друге цељи употребљавати, као помагати плаћати свештенство. Тиме би се терет народу олакшао, а свештенство би се плаћало онда онако, како би требало да се плаћа, а то ће бити, ако се овим фондом буде добро руковало.

Панта Поповић вели да је предговорник преитрио. Слаже се с њим.

Ј. Живковић. Тога фонда да неће бити а још мање да ће нарастити на милијоне. Али ако би их било треба и одржати. Манастирски фонд би био потребан ради инвестиција.

Иса Ћирић брани редакцију. Признаје да би добро било кад би дошло то време, да се свештеници из фондова плаћају, али да ли је право узимати од једнога па намиривати потребе другога. Манастири нису до сада допринашали на просветне цели, али за тим се иде. Ако то пође за руком манастири ће више допринети него и један поједини, или какво тело. Праведно је да и ти манастири имају користи од тих прихода. Манастирски је фонд нуждан, иначе би један манастир по један пропао. Манастири одржавају народне традиције и име народно, треба их дакле и одржати. Мора се дакле приход давати у фонд, од ког ће и они имати користи.

Милош Папић. Народни свестрани развитак зависи од свештенства световног. Треба имати на уму да би требало, да свештенство буде што наученије и изображеније а то ће се постићи тек онда кад се материјално стање истог поболша. За ту цељ је сам народни сабор. Но кад се од свештенства захтева да се ода науци, онда се треба постарати и за фонд, који ће га плаћати. То ће се све постићи, ако се прими предлог Каменка Јовановића. Не треба се бојати за манастирско свештенство јер је његова егзистенција осигурана у самим манастирима. Док је манастира биће и њега. За то би требало више пажње обратити на световно свештенство.

Иса Павловић предлаже, да „цео сувишак дође у клирикални фонд“, јер тим није искључена припомоћ за манастире. Кад би се примио предлог сабор. одбора, био би приход мртав. Приход клерикалног фонда употребљаваће се и на просветне цели. Треба се старати да се извори на просветне цели умноже. Ако би потребе манастирске доказане биле, могле би се и оне подмиривати из тог фонда. Себе и боји се да би могло бити манастира ал народа неће. Да се народ може материјално и бројно одржати треба му отворити врата просвети.

Вукичевић говори за редакцију.

Кам. Јовановић. Предлог Павловићев не може постојати јер нису само просветне потребе него и црквене. Треба мислити и на будућност, Може доћи време да народ не узможе издржавати свештенство. А без парохијског свештенства и покрај манастира ће народ пропасти. Неприкосновени ће фонд намиривати и манастирске потребе али и друге.

Већина је против редакције. Живковићев се исправак прими.

§. 14. се прими.

Миша Димитријевић предлаже да одбор који има донети предлог о стечајном испиту протопросвитерском, да донесе предлог о стечајном испиту манастирског свештенства.

Ј. Живковић. Тај предлог да се не може данас претрести, јер није проглашен за прешан, нити се може у склад довести са овом уредбом. Тај предлог нема посла ни с уређењем манастира ни с дотацијом. О стечајном испиту могло би се онда говорити кад би калуђер дошао у општину као парох.

Др. Максимовић. Под компетенцију сабора спада опредељавати дужности манастирског свештенства онолико, у колико оно ради у делокругу који спада под компетенцију сабора. Тако на пр. ако се који придода као парох којој општини. У ову уредбу о управи да не може то доћи, него да се упути одбору да донесе предлог ad referendum.

Владика Живковић вели да се тај предмет не може in merito расправљати, кад му је он још in principio противан.

Др. Максимовић. Сабор не може одређивати дужности манастирском свештенству јер је то ред који има своја правила, дакле његове дужности не подпадају у правну сферу сабора.

Панта Поповић. Нема права, у колико је оно свештенство манастирско, али има у колико је народно.

М. Димитријевић. Не везује се за форму предлогу, дал ће доћи у ову уредбу или не. Дужности се манастирског свештенства могу у колико се нас тиче, у колико калуђери учествују у администрацији означити. — Свој предлог за сад повлачи, али ће у своје време као засебан донети.

Бранковић јавља одлуку дотацијоног одбора у погледу §, 69. односно протопресвитерских места, по којој би ова места била у архидијецези: Карловци, Земун, Митровица, Шид, и Осек; у бачкој дијецези: Нови Сад, Сомбор, Жабаљ и Ст. Бечеј; у будимској: Ст. Андреја. Херцег-Сењош; у вршачкој: Вршац, Панчево, Бела Црква, у темишварској: Темишвар, Вел. Кикинда, В. Бечкерек, В. Ст. Миклуш; у пакрачкој: Пакрац, Вочин, Градишка, Беловар; у г. карловачкој: Госпић, Кореница, Плашки, Војнић, Глина, Петриња.

Паја Димић чита уредбу по његовом предлогу о прелазном определењу за протопресвитере. — Прима се.

Председник затвара седницу и заказује за после подне у 4 сахата.

У Карловцима, 17. октобра (после подне.)

Председава Брановачки.

Иса Павловић као известилац дотацијоног одбора изнаша предлог истог о протопрезвитерском стечајном испиту.

Др. Максимовић. Ђенерална дебата о овоме предмету не може се водити, јер је већ у своје време вођена, него да се одма пређе на поједине параграфе, предмет није тако компликован, те се може данас решити.

Вл. Живковић. Предмети на стечајном испиту имају бити они, који се односе на протопрезвитерско звање и управу, и ту је мисао требало извести. Али то није учињено. Зато предлаже да одбор на ново тај предлог претресе, и слободан је замолити да и њега прими.

Брановачки. Ова ствар није нова. Ђенерална дебата не може се водити, него се могу поправљати поједини параграфи.

И. Павловић. Епископ ће бити председник испитних комисија, па ће и питања стављати која би се односила на епископске нормативне наредбе. А ове мора протопрезвитер знати.

§. 103. се прими.

§. 104. М. Димитријевић. Тај испит је строг и готов ригоровум. Питају се ствари које не може дотичник ни набавити. Ни код државних испита не питају се наредбе, него закони. У опште уредбе цркве и администрације црквене могу спадати на тај испит, а не поједине нормативе.

Панта Поповић. Слаже се с редакцијом јер жели, да онај који жели постати протопресвитер, буде и спреман на то звање. Ако и немамо органе, путем којих би се уредбе поједине публиковале, то постоје тако звани циркулари. Који се труди, тај ће их и дознати.

Ј. Живковић жели, да се не прими оно што неодговара сврси. Ако ствар није дозрела, нека се не расправља. Ђенералне дебате може бити, јер је предмет нов. Ако цео предлог не одговара сврси, ваља донети други. Кад се узме у обзир оно, што се од свештеника све захтева, и плата његова која код многих није ни онолика, колику данас писар један има: то је очито, да се сувише захтева, а даје врло мало. Испит треба ограничити на најнужније у погледу протопресвитерског звања. Требало би избегавати таксативно цитирање предлога.

Вл. Живковић поднаша исправак: „Предмети су уредбе и наредбе црке и епарх. конзисторије епарх. административног одбора и епархијског школског одбора и највише наредбе школских власти, које се односе на управу званија протопресвитерског.“

А. Сандић. Предлог дотацијоног одбора му је јасан и слаже се с њим. Протопрезвитерско звање је важно, није мала ствар он је први свештеник у протопрезвитерату, орган је епископа и школ. срезки надзорник. А не треба само као надзорник да надгледа администрат. страну у школи, него и метод предавања. Испит нек се квалификује. Правила цркве и школе мора знати. Временом ће се постарати и за лист, којим ће моћи обнародовати поједине наредбе.

Беговић. Данас се младеж спрема да прихвати и одржи цркву не сме се остати при испиту кога је установио још декларатор ријум 1779. црквене наредбе и уредбе — то је широк појам. Тиме би била створена врата самовољи. Наредбе ће митрополитски савет публиковати. Треба таксативно навођење, да зна шта ће се питати. — За редакцију је.

Др. Ст. Павловић. И ја сам полагао испите а био и испитивач, али сам свагда знао ствари, о којима ће бити испит. Ја не знам да где има испита, којему се у напред не би знали предмети. Зато никако нисам за то, да се испитни предмети само у опште означе, не слажем се дакле ни са исправцима г.г. М. Димитријевића, Ј. Живковића и вл. Живковића. Неслажем се с тога, што налазим да то не би било пробитачно него шта више опасно и за кандидата и за комисије. Јер кандидат не би знао, из чега му се ваља спремити, те би са сумњом и бојазни ишао на испит, а комисији не би биле обележене границе у испитивању, те би кашто и самовољи широм врата била отворена, ма како да су чланови комисије савесни и праведни. Дакле при општем означају предмета не би се знао наћи ни кандидат ни комисија. А то би у толико већа неприлика била, што ми на црквено-просветном пољу немамо систематски написаних књига, као што их има у државних законодавства него су нам такви списи расути, те се кандидат и покрај најбоље воље не би знао управљати ни спомоћи. Ја се дакле слажем са предлогом саборског одбора у томе, да се испитни предмети таксативно обележе. Али како је тај предлог од големе важности а није по пословнику напред штампан и нама сприобштен, то је тешко о њему овако напречац пресуду изрећи. За то би моје мњење било, да се тај предлог најпре штампа и раздели па онда у расправу узме, јер иначе не могу на њ са спокојном савести гласа дати.

Др. Н. Максимовић. Протопресвитер је чиновник административни per exelentiam, он је посредујући орган епарх. власти, за то је главно да буде способан у администрацији. Уредбе које је сабор створио мора знати. Но ту је и друго законодавно тело — св. синод, власти епископске и митрополитске, па и њихове уредбе мора знати. А то све може за један месец свршити, а особито кад се у обзир узме, да је као парох фунгирао. Државне законе који се односе на цркву и школу треба да зна сваки интелигентни човек а зашто да незна протопресвитер. Предлаже исправак „уредбе архијерејског синода“ да дође најпре.

Владика Живковић. Све што стоји у предлогу саборског одбора уватио је својим исправком, ал је цркву метнуо на прво место. Није доста да зна саборске уредбе а онда знао ил не црквене. Црква напред а за њом тек сабор.

Иса Павловић вели да нико није хтео тиме запоставити цркву. Узело се онако као што ствари стоје. Обичај је да су на првом месту закључци сабора онда нормативе. Пристаје уз Максимовићев исправак. Незна откуд страва због таксирања. Овако да је добро, јер кандидат зна из чег ће се приправити. Није ништа изостављено што спада на протопресвитерско звање. Протопресвитер мора знати нормативе, наредбе сабора и епархијских власти, то нису шпанска села, да их не може научити. Наредбе може наћи, само нек их прикупља. Оне се циркулашу, а временом ће се штампати.

Гласа се. Већина је за редакцију.

§. 105. се прима.

§. 106. Др. Св. Димитријевић подноси исправак. Не само оригиналним сведочбама „него и законом одоставереним.“

Др. Ст. Павловић поднаша исправак: место „парошки стечајни испит“ да дође: „стечајни испит за пароха.“

Бошарић поднаша исправак односно додатак: „и евентуално положеног испита ако положили нису.

§. 107. Др. Вучетић поднаша исправак: „ко положи стечајни испит не мора на ново полагати.

Иса Павловић прима Вучетићев исправак.

Већина је за редакцију с Вучетићевим исправком.

Председник затвара седницу и закаже ју за сутра у 10 сахата.

Карловци 18. октобра 1879.

Председава Стеван Брановачки.

Поднашају се разни поднесци.

Петар Томић ставља по други пут интерпелацију, на високо председништво у погледу стратске парохије.

Јован Поповић ставља интерпелацију у погледу незаконитог стања у општини Јарковцу и предлаже уједно, да саборски изасланик који ће имати да репонује незакониту скупштину у Вршцу, у исто време и у Јарковцу законито стање успостави.

Никола Поповић предлаже, да се уредба фондова скине с дневног реда и преда супер-ревизионом одбору који би имао довести потпуни извештај о тим фондовима и фундацијама, јер није јасно и потпуно како су ти рачуни вођени.

Иса Ћирић вели, да су рачуни вођени онако, као што је министарство желило, да може водити евиденцију.

Ј. Живковић. Саборски одбор се не може кривити ради непотпуности рачуна, јер му дотичне управе нису дале нужних података за то. Не може се отети разловима које је Н. Павловић навео у мотивацији свога предлога, јер су исти темељити. Са рачунима се мора бити на чисто, кад се хоће да ствара организација. Пружати се може и треба онолико, колико је покривало, да не би управа појела све, него да остане и за инвестиције, мора се знати, колика свота може бити сабору на расположењу. Тако се чинити мора, иначе је зграда на песку. — Одбија сваку кривицу која би пала на саборски одбор што није донео потпуне рачуне. Није до њега кривица, јер се није њи знало право стање тих рачуна.

Др. Вучетић. И сам је уверен о ономе, што је рекао Павловић. Тражио је један извештај, па га није могао дуго времена добити, јер књиге нису вођене под евиденцијом. Пропис министарства није гласно тако, да не би могло бити евиденције. За то да се скине с дневног реда и преда одбору да поднесе свој извештај, али што пре, јер се буџет не може установити док се тај извештај не поднесе.

Др. Максимовић. Због те уредбе је баш саборски одбор једва очекивао сабор, да би могао управу фонда опростити старога насљедства. и да донесе дефинитивну уредбу о управи фондова. Ако има грехова у тој управи они се датирају из старијих времена, које саборски одбор није био у стању да доведе у ред. Зашто? — Видиће се из извештаја суперревизионог одбора. Овај је предмет услов опстанка наше автономије, зато лежи у интересу сабора да се свестрано претресе и предлог донесе који би досадањи неред уклонио. Суперревизиони одбор да још у течају овог саборског састанка донесе тај предлог. — Прима предлог Н. Павловића.

К. Јовановић. Предлог о устројству управе фондова за будући сабор да се донесе. А одбору да се даде у помоћ и стручњак, да се предмет што боље претресе.

Др. Максимовић вели, да тај предлог стоји у опреци са предлогом Павловићевим.

Брановачки. Систем рачуноводства је прописан. Не сме се мењати.

Н. Павловић. Није такав начин прописан, него се управо прописаном начину противно радило. Рачуноводство државно састоји се из три рубрике, а ово само из две.

Брановачки. Та је система већ од 100 година, а не од јучер. Онако се књиге водиле, како се морало, а не по неком идејалу. — Гласа се. Павловићев се предлог прими.

Др. Максимовић. Пошто је §. 10 управе манастирске, остао in suspenso док се не би донела уредба о уређењу фондова, а пошто је ова сада одложена, то шта ће се учинити с овим 10 §? Уредба о управи манастирској мора се послати на највише одобрење, дакле мора се решити шта ће бити с § 10.

Иса Ћирић. Нека се остави плата досадања надзорницима, и тантијеме да се додаду.

По том би био § 10 изостављен, а у § 11 дошло би „економском особљу“ место „осталом економском особљу.

Иса Павловић предлаже, да одбор у будућој седници донесе о томе предлог. — Прима се.

На дневном реду је уредба о манастирском фонду.

Иса Ћирић — известилац. О манастирском фонду је јучер вођена дебата anticipando. Основ на ту уредбу је у рескрипту од 10. авг. 1861 г. у одсеку V. § 6 у ком се одређује, да ½ прихода улази у манастирски фонд, а ½ у клерикални. Али цељ и састав фонда није означен. Г. 1793 позвао је ерар управе фондова да даду држави и сребро и злато. Стратимировић је тај позив примио, а мамастири дадоше за откуп злата и сребра у вредности од 9665 фор. Г. 1790 опет на позив државе дадоше остатак злата и сребра у вредности од 1685 фор. Исте године замоли држава опет и манастире и цркве да јој уступи злато и сребро, и они дадоше у вредности од 1231 фор. а цркве 1876 ф. 58 н. за 20 камералних обвезних. То су депозита, којима је цељ да се годишњи проценат даје. Стратимировић је био овлашћен да по својој увиђавности располаже с депозитама и он је 1865 г. донео уредбу да се има основати фонд у који би се и депозита унела.

Данас је то питање безпредметно, јер власници нису никад протестирали.

Манастирски фонд није одма у живот ступио. Г. 1873 је комесар Хубер на темељу испитивања фондова дознао да нису депозита унешена у манастирски фонд.

Зато је исте године изашла наредба, да се манастирски фонд оствари и депозита унесу у н. интерес је био побиран, ал цељ фонду није још био означен. Уједд тога је саборски одбор донео овај предлог. Цељ ће манастирском фонду бити, да служи у корист манастира и манастирског свештенства, јер манастири инвестицијони фонд немају. Г. 1865 је одређено да ½ сувишног прихода иде у манастирски фонд за инвестиције. Саборски одбор је био вођен том идејом при састављању овог предлога и наиме да тај фонд служи на манастирске зграде цркве и на потпору сиромашнијих манастира у моментаној њиховој нужди, и на школу монашку како би монаси могли што боље одговорити своме чину. Напослетку да служи и на плату придворног свештенства. Начин руковања с овим фондом ће исти бити као и с другима.

Препоручује предлог за основ специјалној дебати.

Никола Ђ. Вукичевић. Славни саборе! Са великом радошћу разабрао сам из извештаја саборског одбора о предлогу за уредбу манастирскога фонда, да се фонд тај већ установио и да главница његова већ 45 000 фор. износи. Као што држим да је сасвим на свом месту онај саборски закључак, којим је одређено, да се ½ прихода од преоставшег чистог прихода од манастирских добара уноси у клерикални фонд, који има једино служити на просветне цели народа нашег у духу православија, тако исто држим да је праведно, да се друга половина излишног чистог прихода уноси у тај манастирски фонд, али ја сматрам тај фонд по преимућству као фонд црквени, који се такође неће улагати у мртва зданија, него који ће служити морати као средство за ону цељ, којој ваља да служи. И сам монашки ред, који ће служити

дакле не само одржању манашког реда, него тим самим и напредовању народа нашег у узвишеним хришћанским врлинама. Ја признајем да је циљ овога фонда у првој линији издржавање и напредовање манастира и монашког реда, али би желио да се благотворни утицај тога фонда распростре и на оне главне саборне храмове божије, који су прве целих дијецеза и целе патријаршије, а које немају довољнога свештенства, да би се у њима могла служба божија онако отправљати, као што би то ваљало.

Славни саборе. Свака општина је дужна оправљати своју месну цркву и издржавати свештенство њено према потреби својој. Веће општине наше ову дужност сјајно врше као што нам то сведочи Панчево, Вршац, Н. Сад, и Сомбор, али може ли се захтевати да малене општине, као што је карловачка, плашчанска, пакрачка у којима ревидирају епископи, издржавају и са нужним потребама снабдевају великолепне катедралне цркве и издржавају о своме трошку и катедрално свештенство и остали клир саборних цркава. Заиста не може. А без катедралног свештенства не може се таковим црквама где је често један једини свештеник ни обична служба божија редовно отправљати а камо ли да се врше сви они веледелни обреди, које наша црква прописује и који се данашњим даном бадава траже у саборним, архијерејским црквама. Данашњим даном бадава чезне срце и душа побожних Србаља, да се наслади свечаног богослужења православног и у самим катедралним црквама, јер у њима нема довољно свештенства, које би дужно било служити, па ни сами гдекоји епископи наши како чујем не могу саборно служити, док не скупе свештенике из околних села. Данашњим даном и богослови наши не могу да виде, да науче и свикну у сиону српском у богослужењу свакидашњем, великопосном, недељном и празничком узвишену слику светога православља јер нема у саборном храму целога Српства више од једног јединог свештеника који је обвезан ту службу божију редовно отправљати. Ја држим да би нам овај манастирски фонд служити имао не само на издржавање манастира, који своја добра и онако имају и од којих би се неки, који историчка значења немају редуковати могли, него и на издржавање катедралних храмова и катедралног свештенства, јер у манастире слабо народ долази а у саборне цркве долази и народ и толики ученици и богослови и свештенство, и посланици народа приликом епархијских скупштина и нар. сабора. И ове саборне цркве јесу у неку руку цркве које имају на углед служити свим осталим црквама. Но кад желим да се манастирски фонд обраћа и на потребе катедралних цркава и свештенства, а не само манастирског исто тако желим да се што пре оствари оно што је под 2. у предлогу назначено, т. ј. да се монашка школа у једном манастиру на пр. Хопову заведе у којој би се манастирски ђаци како за своје црквено опредељење приуготовљавали тако и разним струкама практичне економије а при том и педагогици и дидакцији обучавали. Јер наши монаси треба да буду ваљани не само свештеници него и учитељи околине и то учитељи и вере и елементарних наука, ал и доброг газдовања и уредног живота. Напослетку ако снага фонда манастирског допусти желио би да се у манастирима нашим по првобитном опредељењу његовом из прихода овог фонда заводити почну као што ово прошле седнице наговештаваше и посланик г. Александар Сандић сиротишта и избавилишта за сирочад српску, која остану без оца и мајке, за слепу децу, за сирочад забатаљену и занемарену, а особито за сирочад народних учитеља и сиромашнијих свештеника која без ове помоћи пропадају или нам их туђинци у својим заводима васпитавају, отимају и у туђе јато јавно и крадимице одводе. Са ових назора ја сматрам за велику благодет овај нови манастирски фонд и примам уредбу ову за подлогу специјалној дебати, а задржавам себи право нужне исправке на дотичне параграфе поднети.

А. Сандић. Мило ми је, што г. предговорник у својој лепој беседи дотиче се напослетку и моових назора и тежња, које желим остварене штпре, ил било кад тад видети по нашим манастирима. Но ја сам се надао, а и по предходном договору и очекавао, да поштовани г. предговорник као вештији у том послу и конкретне предлоге поднесе славном сабору о заводима глухонемих и слепих, о издржавању сирочади итд. И као г. предговорник тога неучини, слободан ћу бити ја, другом приликом сходне предлоге поднети. Толико и мадох беседи му додати.

Предлог сабор. одбора прими се за базис специјалној дебати која се одма и отпочне.

(Свршиће се.)

Политички преглед.

Тежиште политичке радње у обе државне половине ове монархије лежи у овај мах да богме у државним саборима. Но расправе угарског сабора, на ком се још једнако претреса закон о угарском држављанству, немају великог интереса, јер назори странака у том питању не развијаве се веома и дебата глатко тече. Поред сабора најважнији је рад краљевинских одбора, који имају да обнове финансијску погодбу међу Угарском и Троједном краљевином. Прошле суботе држала су оба одбора заједничку седницу под председништвом гр. Јов. Царакија и на њој се већало о квоти. По што су обе странке остале при свом становишту, то се није упуштало у меритум ствари и одлука се одложила док се не претресе дотично обрачунање. На ту циљ изаслан је под одбор у ком су од троједничке стране: Михајловић, Вушчић и Мишкатовић, од угарске: Фалг, Ебер и Маркуш. Пододбор је умољен, да без одлагања приступи свом послу, те да, ако могбуде, поднесе извештај укупној седници, која је требала бити у недељу. Од владе били су присутни: Тиса, Сапари и Бедековић. Осим краљевинских раде и други саборски одбори. Привредни одбор заступничког дома имао је 22. о. м. седницу, на којој је већао о законском предлогу, којим се Босна и Херцеговина утеловљују у заједничку царинску област. Предлог је после кратке дебате и с малим неким изменама усвојен.

Колико мање угарски сабор, толико више аустријско царевинско веће обраћа на се пажњу политичких кругова. Прошлог петка довршена је тамо и у заступничком дому адреска дебата и нацрт автономашке већине усвојен је са 176 против 155 гласова, дакле са 21 гласом већине за основ специјалној дебати. Специјалне дебате није ни било, и адрески нацрт автономашке већине усвојен је дакле за одговор на престони говор. Због празника свих светих и задушница у суботу и недељу и све до јуче није било рајхсратске седнице. Међу тим радили су одбори. Поред предлога о уређењу Босне и Херцеговине које ће оба државна сабора имати једнообразно да реше, чује се ово о босанском земаљском прорачуну за 1880. г. За једно са царинским паушалом показује босански прорачун прихода 7 милијуна а потребе 6 милијуна по томе дакле 1 м. сувишка. Међу издатцима налазе се поред издатака за управу још потребе за пошту и телеграф и за уређање катастра, зашто је 5000 фор. прелиминисано.

Што се тиче рока, кад ће се делегација сазвати у своје овогодишње законито заседање, о томе још није ништа решено. Жели се, да се делегације свакојако још ове године састану, како би прорачун за 1880. годину могли одобрити пре свршетка ове године. Рок састанку пак моћи ће се тачно одредити истом онда, кад се види, како ће аустријски и угарски парламенат свршити своје прописане послове, по што ће исти парламенти на сваки начин пре састанка делегација морати решити питање о управи Босне и претрести обрамбени закон.

О црногорској акцији према Плави и Гусињу дознаје „Пол. кор.“ 22. о. м. с Цетиња, да су Црногорци под војводом Марком Миљановим до Репишке куле продрли. Освојивши Велику кулу, Црногорци су пошли напред, те Арнауте иза Бреговице потиснули.

Што се иначе тиче политичке констелације у Јевропи, она се за потоњих дана знатно променила. Како овде у Аустро-Угарској, тако и тамо у Немачкој почињу званични и полузванични листови умеренije и наклоњенije писати о Русији, но што су до скора. Позната наздравица путкамерова званично је десавујисана, и у Лондону то сматрају као знак најновијег немачко-руског одношаја, који није онако „запет“, као што је од пре био, т. ј. почињу на обе стране жице попуштати. Изгледа, као да аустријско-немачко-руска дипломација живо ради око тога, не би ли васпоставила стари тројецарски савез. У след тога они гласови о састанку трију царева: немачког, руског и аустријског, па ма да се гласови о састанку опровргавају са „надлежне“ стране, и пак ваља причекати, да се види, шта ће бити у ствари, не ће ли се можда сва три владаоца на једанмах из ненада наћи на једном месту. Но да то буде, на сваки начин мораће се најпре разбистрити одношај међу берлинским и петроградским кабинетом. Томе ће не мало допринети посете руских виликих кнезова, који су ових дана посетили цара Вељема. Велики кнез Владимир, враћајући се у Русију, посетио је на мекленбурškом двору цара Вељема, кад се овај бавио у Шверину; Цар је великог кнеза врло пријазно примио и Владимир је о томе нарочитим телеграмом известио цара Александра. И велики кнезови Алекса и Срђ посетили су — као што смо јавили — цара — Вељема у Берлину. Што велики кнез Константин, чију су погрешку токорсе Алекса и Срђ требали поправити, није посетио цара Вељема, то једно с тога није учинио, што је у Паризу угануо ногу па се брже боље враћао дома. У опште одношај међу трима силама, које су од пре сачињавале тројецарски савез, непрестано дају градиво за најживљу новинарску дискусију. Тако „Н. б. тгблт“ хоће да зна, да узрок немачко-аустријском савезу ваља у том тражити, што је кнез Бисмарк дознао да је Русија Француској понудила формалан савез. Може и то бити, али поменути лист није доставеран извор. На нову политичку констелацију, која се по свој прилици сада почиње образовати, ваља јамачно свести и оне новије вести, које говоре о променама у разним дипломатским поштама. Тако се вели, да ће гр. Бајст коначно одступити од своје варшке поште и отићи у мир, а тако исто у гр. Шувалов.

Поводом најновијих промена у Царграду много се говори и више и о однošају Порте према другим силама. По неким листовима однošај међу Енглеском и Турском врло је „запет“, и то због реформа у Азији и још неких других унутрашњих ствари портиних. „Ажанс Ава“ вели, да је Енглеска због тога ставила Порти ултиматум, те султану попретила, да ће га збацити с престола а на његово место поставити брата му Рехад-ефендију под заштитом Француске, Енглеске и Аустро-Угарске, ако не послуша енглески захтев. Но томе је тешко веровати. Да пак Енглеска не мирише садашње прилике у Турској види се и по том, што се Махмуд-недимов кабинет нашао побуђен, да у Енглеској даде нека „умирујућа разјашњења“. Тако су Сајид и Махмуд Недим изјавили, да се променом кабинета не ће ни колико изменити портина спољашња политика и да ће се и садашњи, као и пређашњи кабинет, лојално држати берлинског уговора. Бечком кабинету поручили су, да ће живо неговати досадашњи пријатељски однošај између Аустро-Угарске и Турске. Како то, тако је јамачно и Митад-пашу позвао садашњи турски кабинет, да међу тим поднесену оставку на намесништву у Сирији узме натраг, због тога, што су се се западне силе на њ опучиле. Осим горе поменуте претње, Лејард је грозио, да ће и британску флоту дозвати у Бешички залив, а по „Н. б. тгблту“ неки део Аустро-угарске средњеморске флоте добио је већ заповест, да тамо одброди. Уз све те невоље Порта још мора да се бори с финансијским невољама, те да би олакшала држави војничке трошкове, отпушта из војске све стране официре и продаје прекобројан ратни прибор. Бугарској влади продао је турски адмиралитет четир пароброда. Због те финансијске миверије поднео је оставку министар финансије у махмудову кабинету, Едиб-ефендија. Међу тим 20. октобра био је кнез Лобанов три сах. на аудијенцији код султана и 22. ист. отишао у Ливадију, да цару поднесе извештај о аудијенцији.

О престоној беседи, којом је бугарска народна скупштина отворена, јавља се, да се у њој спомиње кнежев пут к ослободиоцу бугарском к цару Александру, и по другим дворовима, где се уверио о симпатијама Јевропе и Бугарској, те изреком помиње захвалност своју и бугарског народа цару ослободиоцу. Помињу се пријатељски однošаји к Србији и Румунији и обећавају предлози о уређењу управе, жандармерије и црквене управе на основу јединствене бугарске цркве, о уређењу судова, јавне наставе, подизању реалне школе. Војска захтева, да се прошири обвезна служба, те устројена по начелима реда и запта мора постати полуга државе, школа целог народа. Због разбојништва морало се проглашити опсадно стање у Варни, Рушчуку и Трнову, мир још није са свим успостављен, али зло то није се ни бар мало даље раширило и скорим ће са свим престати. Ма да има доста извора богаштине, ипак садашњи финансијски положај земље није добар. Кнез рачуна на родољубље, здрав разум заступника и позива их, да не троше време у бесплодним дискусијама, него да што пре реше прорачун и остале законске предлоге. Престолна беседа примљена је врло добро, кнез је радосно поздрављен.

20. о. м. отворена је и грчка комора престоном беседом, у којој се вели, да поредак и лојалност, којима су избори обављени, оправдавају краљево поверење према свом народу. Помињу се за тим пријатељски однošаји према страним силама и вели, да влада иде за тим, да се оствари конгрески закључци гледе Грчке. Унутрашња питања сваким се даном све то боље решавају. Краљ је уверен, да ће знаменити интереси суседних држава и потпора сигнатарних сила берлинских наспорити и сретно доковчати преговоре, што су поденути ради остварења конгреске намере. Но Грчка мора своју војску добро извежбати, јер војска је онај живаљ, који даје значај држави.

Уредба за мировину

српских школских референата, професора на српским народним заводима и осталих српских народних чиновника.

I.

У погледу мировине српских школских референата, професора на српској православној богословији карловачкој, на српским гимназијама у Карловци и у Новом Саду, на српским препарандијама у Сомбору, у Пакрацу и Г. Карловцу и на српским вишим девојачким школама у Новом Саду и у Панчеву, чиновника код српских народних завода, и у погледу мировине њихових удовица и потпоре њихових сирота наређује се ово:

§ 1. На основу телесне ил душевне неспособности за службу, или кад који постане излишан усљед какве промене у служби, издаје се горе означеним чиновницима по броју година службе и по величини њихове плате или стална пензија или отпустна намира (Abfertigung).

§ 2. На сталну пензију или на отпустну намиру имају права од горенаведених чиновника они, који су на своје званије стално постављени, и који су савестно своју дужност извршивали.

То изказује сваки својим званичним декретом и сведоџбом од своје предпостављене власти.

§. 3. Право на сталну пензију или на отпустну намиру губи од горенаведених чиновника:

1) онај, који га се својевољно сам одрече,

2) који самовластно своју службу напусти, па је ни онда ненаступи, кад га предпостављена власт позове на то под претњом, да ће службу изгубити,

3) који службу своју путем редовне парнице изгуби,

4) који се исели из аустро-угарске у страну државу.

§. 4. Сталну пензију или отпустну намиру одређују горе означеним чиновницима њихове предпостављене власти или на њихово захтевање или против њихове воље, на основу лекарски засведочене њихове неспособности за службу.

Способност или неспособност извиђују и потврђују: званични физикус и један лекар од дотичнога а један од предпостављене му власти за то изабрани.

§. 5, Као мерило за одређење сталне пензије или отпустне намире служи

1) број година службе,

2) величина активне плате.

§. 6. У године службе рачуна се у опште непрекидно служење у једном од горенаведених званија, почињући од дана, кад је ко службу наступио.

§. 7, Ономе, који је пре ступања у ову службу био у другој каквој служби, могу се и те године урачунати у године службе, ако се под том погодбом у ову службу прими.

§. 8. Кад се служба прекине из узрока, који нестоје у власти чиновника, онда му се и то време урачунава у године службе.

§. 9. Ако је који чиновник био суспендован због какве год кривице, па се истрагом докаже, да није био крив, урачунава му се време суспензије у године службе.

§. 10. Активну плату сачињава редовна плата са свима квинквеналима односно деценалима.

§, 11. Сталну пензију добија само онај, који је навршио 10 година службе, и то за тих првих десет навршених година добија једну трећину своје активне плате, а за сваку годину по том добија уз ону једну трећину још по 5% од остале две трећине своје активне плате. Кад наврши 30 година, добија као пензију своју подпуну активну плату.

§. 12. Ко наврши 30 година службе, а има још потпуну способност за службу, ужива из пензионог фонда своју подпуну пензију, али може и даље служити, и у том случају добија уз пензију још и службеног додатка у износу од једне трећине његове пензије.

Такови чиновник неуплаћује више ништа у пензиони фонд, нити има права на буди каково повишење.

§. 13. Отпусну намиру добија једаред за свагда, ко није навршио 10 година службе, и то: ко ненаврши ни три године службе, не добија отпустне намире; од навршене треће, до свршене пете године, добија 50% од своје активне плате у име отпустне намире, ко пређе 5 година службе исплаћује се једаред за свагда једногодишњом активном платом.

§. 14. Изузетно може добити сталну пензију пре нег што наврши 10 година службе, који би пофалио памећу, пао у велику болест, ослепио на оба ока, или друкче у вршењу своје званичне дужности пао у такову болест, због које неможе више оправљати свога званија.

У овом случају издаје се једна трећина активне плате у име сталне пензије.

Онеспособи ли се ко у набројаним случајевима после 10 година навршене службе, узима се као да је 10 година на то више служио и по томе му се горња пензија издаје.

§. 15. Отпусну намиру не може добити, која из ове службе прелази непосредно у другу какву службу, која носи пензију, а не стоји ни у каквом однošају са овом.

§. 16. Ко прими отпусну намиру, па ступи у службу пре него што је протекло оно време, на које је примио отпусну намиру, има вратити новац натраг.

§. 17. Ко има права на сталну пензију, може у место тога узети једаред за свагда отпустну намиру у износу од двогодишње припадајуће му пензије, али мора доказати лекарском сведоџбом, да је здрав и да има изгледа, да ће најмање још две године живити.

§. 18. Сваки, који ужива сталну пензију, може примити какву приватну службу, али ако буде позван на своју стару службу, онда му стоји од воље, да се одрече свога права и пензије, а да задржи приватну службу, или да се врати на своје старо место. (Види §. 22.)

§. 19. Стална пензија се исплаћује месечно у напред без икаква одбитка.

§. 20. Отпустна намира исплаћује се у једанпут такођер у напред без икаква одбитка.

§, 21. Ко прими отпустну намиру, па се у службу врати натраг, урачунаће се у године службе и оне пређашње године, ако врати отпустну намиру заједно са интересом на интерес. (Види §. 16.).

§. 22. Ко у овој служби стече себи права на сталну пензију, па пређе у другу какву службу, може, кад ту службу остави, добити у овој служби стечену сталну пензију, ако од оне друге службе неузима никакве субсистенције. (Види §. 18.).

§. 23. Ко има права на сталну пензију, па прими какву другу службу, губи ово право, ако због каквог злочина из те службе буде отпуштен.

§. 24. У опште прелазе сва споменута права и на удовице горе означених активних или умировљених чиновника после њихове смрти.

ДОПИСИ.

+ **Из Шајкашке** 18. октобра. Познато ће бити читаоцима овога листа, да је усљед денунцијације неких по занату опадача, изртача и познати вратоломаца бивша задруга за насип шајкашког рита, да тобож несавесно рукује са повереном јој ствари, суспендована и на њено место владин комесар у особи бившег жабаљског, а сада тителског срезког начеоника, Светислава Николића, постављен. Па том задругом или боље рећи ритом и насипом толико година управља речени господин комесар уз сутицај управ уз голо присуство изасланика појединих општина, које или општине из своје средине изберу или које г. комесар сам позове кад кога хоће у скупштину ради долме или рита.

Како је ова управа, како ли да је назовемо,

руковала и срећила Шајкаше заједно са скоро свакогодишњом поплавом и проваљивањем долме, то нам није намера овде спомињати. Само тек нуз гред буди речено, да је славној банци подузимачици грађења долме продужен рок уживања половина рита за онако добру долму, коју сваке године вода провали, још на 10 година, дакле свега на 30 година, а општине да данас, које што нису звој део у име трошкова отплатиле, које за интерес овога дуга, које за шури бури да га нема" дугује само преко ½ милијона фор. осим што су шајкаши млоги до просјачког штапа дошли. А није то ни млого.

Какви ту нема са Шајкашима контрахента, компанијона и чиновника. Ту ти је банка, ту конзорција, ту неки ферваптери, инжинири, ауфсехери чувари и ишпани и владини, и општински, и банчини, и конзорцијини, и бог те пита чији нису и чији неће бити. Толико звања и наименовања, да ни један Шајкаш ни заступник није у стању разазнати толика господства, ни нашто је који и какво право у скупштини ил у риту ил на долми има, ал ипак сваки тај платом не кубури, кад истече месец, као попови српски, који по више месеци не примају, но тачно и на време, јер ферваптери рачуне воде, банка и конзорција новац пружају, општинама се урачунава, комесаријат надзор води а папа је непогрешљив.

Ово је тек нузгред речено, сад на ствар. После толикогодишњег газдовања провизорног, висока влада или се је удостојила са комесарством из сопствени побуда, или услед чијег савета, или се смиловала на бедне Шајкаше и очевидну пропаст њихову, јер је могла чути вапај Шајкаша и газдовање и поплаву, доста то, да је пре три месеца путем комесарства наредила, да се поново организује задруга за руковање са насипом и ритом аз општина шајкашки.

Услед тога имао је доброту г. комесар пре 14 дана сазвати шајкашке општине, а ове своје заступнике у Жабаљ изаслале, да устроје, изберу задругу, па да престане комесаријат.

И кад се заступници на рочиште састаше, гд. комесар врућу жељу имајући, да и на даље комесарује, спреман са заступницима његовог среза, најпре преко своји људи искаше од повереника жабаљског среза, да ови извесне њему повољне и из доба његовог службовања амо познате личности овога среза за чланове у нову задругу бирају, солгу Рајића пак никако, а најмање за председника задружног да бирају; још да изјаве скупштински жељу влади; да и на даље за благо Шајкаша, а тобож против контрахента комесарство ово као контрола остане. А кад на ове услове ни пода што изасланици жабаљ. среза нехтедоше пристати и кад на миг гд. комес. неколико повереника тителског среза кући одоше, он тада распусти скупштину, док другу не сазове, јер неможе рече, тако важан посао да свршава без присуства свију повереника.

После 14 дана и то 16 т. м. заиста сазове скупштину г. комесар али не као први пут, преко општина, но непосредно, посебце свакога, кога је мислио за доброга у жабаљском срезу, и то тако да и ако је овај срез и бројно и ритом јачи и већи, ипак је мање из овога среза позвао. Видићемо мало час, зашто.

И Шајкаши се и опет на рочиште сабраше. Заступници тител. среза искаше са спремљеним писменим предлогом и елаборатом, да само из средине присутних за чланове у задругу могу се бирати; да већина заступника из тителског среза у задругу бирана буде, јер више општина има; да комесаријат и на даље као контрола рада остане.

Ово и опет не хтедоше жабаљског среза заступници чути а солгабиров жабаљског среза, Рајић, врло је вешто и својски побијао захтеве тителског среза и доказао очевидну пристрастност и користољубље донешеним елаборатом и измајсторисаним надмоћијем. И кад већина, т. ј. заступници тителског среза, надгласав, приступи избору задруге, — жабаљског среза заступници са њиховим солгабировом иступе, уложивши протест против притиска од стране комесаријата и против тога, што исти на њихово захтевање нехтеде прочитати ни у првој ни у овој скупштини министарску наредбу у тој ствари.

Већина је изабрала задругу какву је хтела. Јави ћемо, шта ће даље бити.

У Бербиру на св. Петку. — Сад је црквено-школски сабор на окупу у Карловцима, па нека бар толико чује, шта се по Босни ради и како висока земаљска влада хоће да уништи нашу црк. школску самоуправу, коју смо и под Турцима уживали, присвојивши право, да она и у конфесијоналним школама прописује у духу хрватства штампане књиге, и заповедајући, да се само те књиге као обвезне у свима срп. школама употребљују, а уједно забрањујући, да другчије књиге не сміје бити. Тако се овде ради, а како ли је у унутарњости Босне.

Милионери „Хрватства великог" баше се по Босни као спахије, подло вичући на све, што је српско наше, а доказујући, како је Босна Хрватска, како смо ми Хрвате итд. И неби нам муке било да земаљска влада у њихово коло није загазила. Велико-Хрвата би лако устукнули, премда смо скоро без помоћи, јер је наш народ с те стране свјестан; али ево муке! Влада висока гајн у своме срцу вел.-хрв. пропаганду. Па кроз вјерне Хрвате своје органе шири ту идеју по свуде. Ми се чудимо, како је то могуће? Та никаква влада барем нетреба да се мијеша тако у народне партаје, а најмање то пристоји нашој земаљској влади, којој би требала да је дужност, таково што угушивати, а свачија права народна и вјерска чувати, штитити и законом бранити. Па зашто је услед берлинског конгреса таки закључак изведен? Ваљда да нова земаљ. влада у свом раду по угледу Мађара одма се стара, како да све похрвати. Наш ће се народ стално, свјесно и чврсто одупирати. Па ако узмогне влада радити у Босни по свом ћефу за љубав пате и — Хрвата усијаних, а да нико зато нечује, свашта може бити. Тек је почетак ту!

А сад ево напред поменуте две наредбе, којима се у школе српске уводе несрпске књиге:

1.) Svim gosp. svećenikom i učiteljem
u Mjestu.

Odbor hrvat. pedagogičkog društva u Zagrebu ponikovao je sa dopisom od 2 Ožujka t. g. br. 47. C. kr. Zemaljsku vladu u Sarajevu da je pripravan za sveobće pučke škole u Bosni i Herzegovini bez razlike vjerozakona list za mladež; „Smilje" bezplatno izdavati. Ujedno je i zamolio da se njegov list „Napredak" ovozemskima školama preporuči na pretplatu.

Svrha ovoga lista jest rasprostiranje pojedinog i obćeg izobraženja megju pučkima učiteljima kao i napredak hrvatsko školske osnove bez razlike vjerozakona.

S obzirom na gore navedeno i obzirom na to da je čitanje oviju podučavajućih kao i zanimljivih listova za pučke učitelje kao i za izobraženi narod vrlo probitačan, to se pretplata na isti vama najtoplije preporučuje sa zamolbom da što veći broj pretplatača ovome uredu čas prije do znanja staviti izvolite.

Berbir 2. rujna 1879.

Kotarski predstojnik
Dr. Todorović, s. r.

2) br. 472. — Obćinki Ured u Berbiru,

Školskom vijeću pravosl. srpske ispovjesti.

Usljed naloga C. kr. kotarskog mjestnog ureda od 9. t. broj 1449. neka izvoli po priležećem imeniku onu vrst učionih knjiga za tamošnju učionu pobilježiti koje bi nužne bile te tečajem sutrašnjeg dana ovom uredu predložiti.

Ujedno se to vijeće opominje da se nikoe druge knjige osim što su unutri naznačene u učioni ne upotrebljuju niti takove sdruge strane osim od visoke zemalj. vlade putem mjestnog kotarskog ureda ne nabavljaju.

U Berbiru 16. Listopada 1879.

Načelnik
M. Sarajlija.

Его, тако се код нас везе.

На прво није ништа одговорено. А ово шта је на друго.

„Према потребама и прописима за основне срп. школе набавилисмо нужне књиге из Аустро-Угарске монархије — које су прописане те Министром Богоштовља и Српским високим школским савјетом за школске књиге проглашене..."

У Бербиру 8. октобра 1879.

Правосл. срп, школски одбор.

Књиге које препоручују штампане су латиницом а ћиривицом је само буквар, катихизис и свето писмо, јелте да напредујемо?! Србин.

Вел. Кикинда. Већ три године, како је у В. Кикинди општинска гимназија основана те по томе, што је у самој Кикинди подигнута, где су три четвртине овејани Срби, и потоме што је са наши 220.000 фор. основана, гајили смо наду, да ће се у њој и српска реч учити и српски осећаји неговати, те напојени народним духом, а наоружани знањем бити вољни, знати и умети на браник свога имена, своје вере и своје народности стати.

Кад ал по несрећи ни сам државни закон се у њој не извршује, који у 45 §-у закона о школама наређује, да се наука о вери и о моралу одели од други учевни предмета и да кад деца једне вероисповести науку вере имају, да деца друге вероисповести не треба да су присутни; даље, да свака деца посећују цркву своје вероисповести.

Како се тај закон набљудава — на срамоту катихате и три Србина одборника — у нашој општинској гимназији, ево примера:

Ове године, а и лане је једно српче Д..... православне вере, учило науку вере и морал од католичког свећеника, и католичку цркву редовно посећивало.

Преклане, лане, па и ове године господин директор гимназије општине велике и славне кикинде при разним приликама, као: сви света, парастос погинулих ђенерала у Араду и т. д. вода читаву ђимназиску младеж, где је више од половине српске деце, у католичку цркву, и то зато. да деца незнају правити разлике — ipsissima verba.

У школи уче га једну народност, а у цркви уче га једну богоспасајему католичку цркву. — Sic itur ad astra.

Из наведеног се увиђа, да смо за наши 220.000 фор. основали један такав завод, у којем се нашој деци језик из уста, вера из груди, а љубав из срца за своје име, веру и понос чупа, јер се у њему српски језик никако не предаје, јер се деца у српску цркву непуштају ни онда, кад то сам г. прота замоли, и место да су деца српска у српску цркву дошла на призиванаје светога духа, они су пролазећи поред ње отишли у католичку цркву! Па шта су на ово урадили предпостављени? Ево ово: Г. Сима Станковић, катихета, и г. Коста Рајковић, чредник, место да су тај дан били и служили у српској цркви на призиваније св. духа овдашње учеће се младежи, отишли су у католичку цркву на парастос погинулих тринајст ђенерала, на парастос народних мученика, да се моле богу за душе пашеника народних, и за душе оних, који су иза Башахида у неограниченом гробљу сахрањени, јер сакупљени новац за ограду незна се дије. Sicfaha tulerunt. —

Три Србина одборника, ма да су знали за то, да г. директор води сву децу у кат. цркву, опет нит одоше к њему нит му писмено јавише, нит га напослетку за лањски случај у одборској седници опоменуше, да се закона држи, — те ако нећете ни несмете то да чините, г. одборници, а ви се уклоните, кад за тај посао нисте и учите од њих како они своје бране и како се они за своје бриву да је једно, немачке народности дете, које би било код српског учитеља на квартиру, морало изићи из квартира и себи немачку ил мађарску кућу тражити. —

Нови Сад 25. Октоб. Рад саборских седница од понедељника амо беше у главноме извештај петициоког одбора и решавање петиција. Особито је много времена и живље дебате заузела и изазвала петиција српске црквене општине новосадске, која искаше да сабор протумачи параграф 23. lit. б. рескрипта о капеланима протопрезвитератским или, као што други трудише се доказати: протопрезвитерским. Петициони одбор поделио се у извештају свом на двоје; већина је (одборски председник пр. Бранковић) бранила текст рескрипта, и новосадско потраживање исказивала да је **res judicata**, где дакле сабор законодавац неможе бити власт призивна. Мањина је (известилац Иса Павловић) предлагала тумачење наведеног зачела и параграфа. По живој и свестраној троседничној дебати, не буде примљен ни предлог већине ни мањине, него против-предлог дра Максимовића, да протопресвитери упућени буду држати капелане, и само онда моћи ће добијати додатак плати за речене капелане. Затим су претресани прорачуни фондова народно-црквених и разних задужбина и на основу том предузета је и довршена расправа о предрачуну за год. 1880.

И ту су главније посте примљене по редакцији, са омањим изменама и допунама, од којих изриком помињемо, да је сабор једногласно вотирао професорима српске велике гимназије новосадске и карловачке неуживану а по праву исказану петогогишњу повишицу и да се оним професорима који и пре год 1870. службоваше деценали замене квинквеналима; друга главнија измена била је одређење стипендија богословима из епархија горње-карловачке и плашчанске у суми од 3600 фор. а. по рескрипту 120 фр. стипендија, место предложене своте редакцијске од 1200 ф.

Супер-ревизиони одбор није могао свој посао због огромности истога обавити. Предрачуни фондова као и покриће буџета за годину 1880. примљено је без дебате у целини и са свим, али с предлогом К. Јовановића, како да се у напредак воде поједини фондови и т. д. У синоћној седници изазваше необичну дебату прорачуни манастирски, говорио је осим других по други ред еп. бачки Анђелић, доказујући непотпуност предложених прорачуна тих.

☛ До закључка листа није нам приспела горња пошта, па за то из овог броја изостаје рубрика „Новије".

Пријатељима народне просвете у Госпићу и Србима кореничког среза.

Хвала на лепом српском признању и припознавању. Живело Српство горње-крајинско! Недајмо се — а сваком своје!

У Сремских Карловцих, о Митровудне 1879.

Вел.-бечкеречки посланик,
проф. **А. Сандић.**

РЕД ПЛОВ. ПАРОБРОДСКЕ

од 2. новембра 1879 до даље наредбе.

Од **Новог Сада** у **ЗЕМУН** уторником, средом, петком, суботом и недељом после 3 сата по подне (прва пловидба уторак 4. новембра).

Од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ, Земун** и **ОРШАВУ:** средом и суботом после 3 сата по подне.

Од **Новог Сада** у **БУДИМ-ПЕШТУ:** недељом, понедеоником, уторником, средом и суботом после 4 сата по подне.

Нови Сад 2. новембра 1879. **АГЕНЦИЈА**

Курс бечке берзе 25. окт. (6. нов.)

Угарске разтеретнице	94.75
Државни зајам од 1860 г.	128.—
Акције банчине	836.—
Лондон	116.50
Сребро	100.54
Ц кр. дукати	5.58
Наполеондори	9.85
Немачке марке	57.60

ОГЛАСИ.

Распис натјечаја.

Натјечај на два мјеста професорска при православним богословном заводу у Задру. Рок натјечаја кроз шест недјеља послѣ прве објаве. Молбенице нек се поднесу православном епископу далматинском у Задру.

У Задру 10. (22) септомбра 1879.

Управа
православног богословског завода.

2—3

Шпецерајска трговина

П. Л. КИСЕЛИЧКОГ

У Т. Бечеју

потребује једног млађег спомоћника и једног шегрта који могу одма ступити. 2—3

Нек нам буде дозвољено, да високопоштоване госпође домаћице учинимо пажљивима на велику штедњу, која се у томе састоји, да се поред праве кафе

КАФА ОД СМОКАВА

кува. Тиме се две користи постигну; 1) кафа добија пријатан укус; 2) цела ствар много јефтиније стане. Тако дакле препоручујемо нашу **кафу од смокава.**

Са 100 фор. јемчимо, да је наш еспап истинит и чист.

Почем се наш еспап од других подражава; то обраћамо пажњу на наш заштитни жиг. Кафа наша од смокава добија се у белим завитцима са златним натписом. Кафу ову од смокве произвађа творница

Viktor Schmidt & Söhne

у Бечу Wieden, Aleegasse Nr. 48.

Главно стовариште у Новоме Саду у трговини: код **Емериха Дицгена и Браће Вагнера.** У Н. Паланки код **Нађ Деже.**

SCHUTZ MARKE S&S REEL

БОНБОНИ
ОД
БОКВИЦЕ

за прса, од кашља, од промуклости, од слуза (Schleim), од тако званог магарећег кашља код деце (Keuchhusten.) Такође против бола у плући и прсима.

Боквица је биљка, коју је бог створио за лек и спасење болујућег човечанства. Биљка ова има у себи ту силу, да лечи грпобољу и душник. Што се тиче нашег производа, јамчимо. да се у овим бонбонима налази чиста смеса од шећера и од сока од боквице. Чинимо пажљивим на наш заштитни жиг (Schutzmarke.) **Боквични бонбони** могу се добити код:

Victor Schmidt & Söhne
k. k. Landesbef. Fabrikanten, Wien,
Wieden, Aleegasse 48.

У Н. Саду: код гг. **Г. Плавшића, Е. Дицгена** браће **Вагнера, Д. Коде; Л. Ц. Јунгингера** у Петроварадину, **Мих. Ритер** Перјамош (Банат.) 37—200

Х. ЛАЈТНЕР ИЗ БЕЧА

приспео овамо са богатим прибором најновији помодни предмета у

КОНФЕКЦИЈИ ЗА ГОСПОЂЕ

састојећи се из капута, огртача, јапунцета, мантила, јапунцета за пут и против кише итд. које по врло јефтину цену препоручује.

Продаваоница у гостиони код зеленог венца у Н. Саду.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију." Српска народна задружна штампарија.